

СТ А Н О В И Щ Е

От: Проф. д-р Стоян Петков Маринов
Катедра „Икономика и организация на туризма”, Икономически
университет-Варна, научна специалност „Икономика и управление
(туризъм)”

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна
степен **„доктор“** по научна специалност „Икономика и
управление (туризъм)” в УНСС.

Автор на дисертационния труд: Кристиан Дафнис Рангелов
Тема на дисертационния труд: „Възможности за развитие на винен
туризъм в България”

Основание за представяне на становището: участие в състава на
научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №
98/18.01.2024 г. на Ректора на УНСС

1. Информация за дисертанта

Докторантът се е обучавал по докторска програма към катедра
„Икономика на туризма“, факултет „Икономика на инфраструктурата“ на
УНСС по научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“. Зачислен е като редовен докторант със заповед № 716/12.03.2021 г. на Ректора на УНСС и е отчислен със заповед № 173/26.01.2024 г., считано от 02.03.2024 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Обемът на дисертационния труд е 207 страници. Отличава се с балансирана структура, която включва всички задължителни елементи на научно-изследователска разработка: увод от 7 стр., изложение в три глави с общо 162 стр., заключение от 5 стр., 3 приложения (13 стр.) и списък на литературните източници (12 стр.).

Дисертационният труд има ясно дефинирани обект и предмет на изследването. *Обект* на разглеждане е *“виненият туризъм като специализиран вид туризъм”*. *Предмет* на изследване са *“възможностите*

за развитие на винен туризъм в България”. Авторът си поставя за цел да *“проучи новите технологии и иновации в света на виното, и на тази основа да предложи модел за развитие на винения туризъм в дестинация България”*

Изследването в разработката е подчинено на тезата, че *“виненият туризъм притежава потенциал за развитие и е способен да генерира значителни приходи, както за винарните, така и за местната икономика”*.

Авторът демонстрира задълбочени познания на наличната литература по темата и е използвал богат набор от информационни източници. В списъка на използваната литература са посочени общо 246 заглавия, от които 35 – са на кирилица, 94 на латиница и 117 са Интернет източници.

Интерпретациите и изводите в изложението се илюстрирани и аргументирани с 8 таблици, 17 фигури и 9 графики.

Стилът на изразяване е прецизен. Авторът владее понятийния апарат в теорията на туризма, в резултат на което текстът е написан на научен език.

Дисертационният труд изпълнява изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Авторът използва подходящи изследователски методи и подходи за постигане на поставената научна цел като: *системен подход, индукция и дедукция, анализ и синтез, исторически метод, сравнителен анализ, статистически методи, метод на наблюдение, анкетно проучване, метод на дълбочинно интервю*.

За целите на дисертационния труд е осъществено емпирично изследване в периода от 1 април до 30 юни 2023г. Реализирано е дълбочинно интервю на експерти, работещи в областта на винения туризъм, както и на инфлуенсъри. Сондирано е мнението на интервюираните относно развитието на винения туризъм в България. Разработена е анкета със затворени въпроси на български и английски език и е проведено анкетно проучване на туристи. Обработени са отговорите на 278 респонденти (185 български граждани и 93 чужденци) относно техните интереси, нагласи, информираност и поведение относно винения туризъм в България.

В глава първа чрез критичен анализ на литературата са надградени теоретичните основи на винения туризъм. Акцент е поставен върху потребителското изживяване от практикуването на винен туризъм. Дефиниран е комплексният туристически продукт на винения туризъм.

Втора глава съдържа анализ на развитието на винения туризъм във водещи чуждестранни дестинации и в България. Разгледани са винените

туристически практики на Франция, Италия и САЩ. На критичен анализ са подложени винарството, състоянието и възможностите за винен туризъм в България. Логично главата завършва с коректно представяне на разработените авторски методика и инструментариум за планираното емпирично научно изследване.

В трета глава са анализирани получените резултати от анкетното проучване и дълбочинните интервюта. Направени са значими изводи относно профила на винените туристи и предлагането на винен туризъм в България (потребителите получават информация за предлагането основно от близки и приятели /47%/ и от социалните медии /23%/, участват еднократно годишно във винен туризъм, не са достатъчно информирани за наличните възможности, повишава се качеството и разнообразието на предлаганите продукти за винен туризъм в страната). Синтезиран е модел за внедряване на иновации във винопроизводството и в предлагането на туристически услуги в областта на винения туризъм. Моделът обхваща иновиране на три основни направления на винения туризъм: винарство, винен туристически продукт и промоция на винения туризъм. Главата завършва с формулирани насоки и препоръки за развитието на винения туризъм в България

Съдържанието на дисертационния труд доказва постигането на поставените научна цел и изследователски задачи.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемаме изведените от автора в автореферата научно-приложни приноси, които по наша преценка могат да бъдат представени в обобщен вид както следва:

Първо, на основата на критичен литературен анализ е надградена теоретичната основа на винения туризъм с обогатяване на разбирането за неговата същност, разновидности и отношения с винарската индустрия. Значимо за практиката е разкриването на възможностите на винения туризъм за икономическо развитие на дестинациите чрез комбинирането му с други специализирани видове туризъм.

Второ, на основата на събрани емпирични данни и анализирани практики на винен туризъм по света и в България е разработен е авторски модел за развитие на винения туризъм чрез внедряването на иновации.

Трето, формулирани са прагматични насоки, препоръки и перспективите пред развитието на винения туризъм в България

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Кристиан Рангелов прилага 9 публикации по темата на дисертацията - 6 статии (5 самостоятелни и една в съавторство) и три самостоятелни научни

доклада. Представените публикации отразяват съществени резултати от дисертационния труд и му осигуряват достатъчна публичност.

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат е изготвен на български и английски език. Отражава съдържанието на основните структурни части на дисертационния труд и отговаря на нормативните изисквания.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Дисертационният труд би спечелил, ако се определи статистическата значимост на получените резултати от анкетата, там, където това е приложимо.

Бих препоръчал, в бъдещата си научноизследователска работа, докторант Кристиан Рангелов да проучи нагласите сред заинтересованите страни във винения туризъм относно необходимостта от усъвършенстване на водената политика в сектора.

С цел достойна защита предлагам на вниманието на докторанта следния въпрос: *Използват ли български винарни някои от предложените иновации в авторовия модел за развитие на винен туризъм?*

8. Заключение

Докторантът преизпълнява минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ за придобиване на образователна и научна степен "доктор", декларирайки 135 точки при необходими 80.

Представената дисертация отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на Правилника за неговото прилагане.

Достойнствата на дисертационния труд ми дават основание да му поставя **положителна оценка** и да гласувам за присъждането на образователната и научна степен "доктор" по научна специалност „Икономика и управление (туризъм)” в професионално направление 3.8 Икономика на Кристиан Рангелов

28.03.2024 г.

Изготвил становището:

Гр. Варна

(проф. д-р Стоян Маринов)

OPINION

From: Prof. Dr Stoyan Petkov Marinov

Department *Economics and Organization of Tourism*, University of Economics - Varna, scientific specialty *Economics and Management (Tourism)*

Regarding: Dissertation for awarding the educational and scientific degree of "**Doctor**" in the scientific specialty *Economics and Management (Tourism)* at the UNWE.

Author of dissertation: Kristian Dafnis Rangelov

Dissertation topic: "Opportunities for the Development of Wine Tourism in Bulgaria"

Grounds for submitting the opinion: participation in the scientific examining jury on the defense of the dissertation pursuant to Order No 98/18.01.2024 of the Rector of UNWE

1. Information about the dissertation defender

The doctoral student was trained under a doctoral programme with the Department *Economics of Tourism*, Faculty *Economics of Infrastructure* of the UNWE in the scientific specialty *Economics and Management (Tourism)*. He was enrolled as a full-time doctoral student by order No 716/12.03.2021 of the Rector of the UNWE and was disenrolled by order No 173/26.01.2024, as of 02.03.2024.

2. General characterization of the presented dissertation

The volume of the dissertation is 207 pages. It is characterized by a balanced structure, which includes all the required elements of a research work: an introduction of 7 pgs, exposition in three chapters totalling 162 pgs, conclusion of 5 pgs, 3 appendices (13 pgs) and a list of literary sources (12 pgs).

The dissertation has a clearly defined object and subject of study. The object of examination is "wine tourism as a specialized type of tourism". The subject of study are "the opportunities for the development of wine tourism in

Bulgaria". The author has set himself the goal to "examine the new technologies and innovations in the world of wine, and on that basis to offer a model for the development of wine tourism in destination Bulgaria".

The study in this work is subject to the *thesis* that "wine tourism possesses development potential and is capable of generating significant revenues, both for the wineries, and for the local economy".

The author demonstrates thorough knowledge of the existing literature on the theme and has used a wide range of information sources. The bibliography lists a total of 246 titles, of which 35 are in Cyrillic, 94 in Latin and 117 are Internet sources.

The interpretations and conclusions in the exposition are illustrated and justified by 8 tables, 17 figures and 9 charts.

The style of expression is precise. The author has a good command of the concepts and terms in the theory of tourism, as a result of which the text is written using scholarly language.

The dissertation fulfils the requirements of Art. 27, Para. 2 of the Implementing Regulation of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria.

3. Evaluation of the obtained scientific and applied research findings

The author uses suitable research methods and approaches in order to achieve the research goal that has been set, such as: *systematic approach, induction and deduction, analysis and synthesis, historical method, comparative analysis, statistical methods, observation method, survey, method of in-depth interview.*

For the purposes of the dissertation an empirical study is carried out during the period 1 April to 30 June 2023. An in-depth interview of experts working in the area of wine tourism, as well as of influencers, is conducted. The opinions of those interviewed concerning the development of wine tourism in Bulgaria are gathered. A survey, containing closed questions in Bulgarian and English is developed and conducted among tourists. The answers of 278 respondents (185 Bulgarian citizens and 93 foreigners) regarding their interests, attitudes, awareness and behaviour with respect to wine tourism in Bulgaria are processed.

In Chapter One, through critical analysis of the literature, the theoretical foundations of wine tourism have been extended. The consumer experience of practising wine tourism is emphasized. The complex tourism product of wine tourism is defined.

Chapter Two contains an analysis of the development of wine tourism in leading foreign destinations and in Bulgaria. The wine tourism practices of France, Italy and The USA are reviewed. The wine production, the state and the

opportunities for wine tourism in Bulgaria are subjected to critical analysis. Logically, the chapter ends with the appropriate presentation of the developed author's methodology and tools for the planned empirical research.

In Chapter Three the obtained results of the survey and the in-depth interviews are analyzed. Significant conclusions regarding the profile of wine tourists and the offering of wine tourism in Bulgaria are drawn (consumers receive information about the offering mainly from relatives and friends (47%) and from social media (23%), they participate in wine tourism once a year, are not sufficiently informed about the available opportunities, and the quality and variety of the supplied products for wine tourism in this country are raised). A model for the implementation of innovations in wine production and in the offering of tourist services in the area of wine tourism is synthesized. The model comprises innovating in three main areas of wine tourism: wine production, the wine tourism product and the promotion of wine tourism. The chapter ends with formulated guidelines and recommendations for the development of wine tourism in Bulgaria.

The contents of the dissertation prove that the scientific goal and research tasks set by the author have been achieved.

4. Evaluation of the scientific and applied research contributions

We accept the applied research contributions drawn by the author in the summary, which, in our view, can be summarized as follows:

First, based on a critical analysis of the literature, the theoretical foundation of wine tourism is extended through enriching the understanding of its nature, varieties and relations with the wine industry. Significant for the practice is the discovery of the capabilities of wine tourism for the economic development of destinations, through combining it with other specialized types of tourism.

Second, on the basis of the collected empirical data and analyzed practices of wine tourism around the world and in Bulgaria, an author's model for the development of wine tourism through the implementation of innovations is developed.

Third, pragmatic guidelines, recommendations as well as the prospects before the development of wine tourism in Bulgaria are formulated.

5. Evaluation of the publications on the dissertation

Kristian Rangelov encloses 9 publications on the theme of the dissertation: 6 articles (5 written independently and one as a co-author) and three independently written scientific papers. The presented publications reflect substantial results of the dissertation and provide the latter with sufficient publicity.

6. Evaluation of the summary

The submitted summary is prepared in Bulgarian and English. It reflects the contents of the main structural parts of the dissertation and complies with the normative requirements.

7. Critical remarks, recommendations and questions

The dissertation would benefit, if the statistical significance of the obtained results of the survey is determined, where applicable.

I would recommend that in his future research work doctoral student Kristian Rangelov study the attitudes among stakeholders in wine tourism regarding the need to improve the policy pursued in the sector.

For the purpose of a respectable defense I propose to the attention of the doctoral student the following question: *Do Bulgarian wineries use any of the propounded innovations in the author's model for the development of wine tourism?*

8. Conclusion

The doctoral student overfulfils the minimum national requirements under Art. 2b, Para. 2 and 3 from the LDASRB for acquiring the educational and scientific degree "Doctor", reporting 135 points, the minimum required being 80.

The presented dissertation complies with the requirements of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria (LDASRB) and its Implementing Regulation.

The merits of the dissertation give me reason to grant it a **positive evaluation** and to vote in favour of awarding the educational and scientific degree of "Doctor" in the scientific specialty *Economics and Management (Tourism)*, professional field 3.8 *Economics*, to Kristian Rangelov.

28 Mar 2024

Varna

Opinion drawn up by:

(Prof. Dr Stoyan Marinov)